

GAZETA TRANSILVANIEI

Inseratele se primesc la administraţie. Preţul după tarif şi învoială. Manuscrisele nu se înapoiază.

ZIAR POLITIC NAŢIONAL

Proprietar: Tip. A. Mureşianu: Branicea & Comp.
Redactor responsabil: Ioan Făgărăşan.

Redacţia şi administraţia:
Strada Prundului Nr. 15.

Conducătorii poporului.

III.

Cerem scuze cetitorilor noştri, că trebuie să ne ocupăm mai mult de chestiuni de persoane, decât am fi dorit; dar o pricină e aceasta interesul cauzei mari publice, pe care dorim să o servim cu toată sinceritatea. În acelaşi timp înţeleg să declarăm, că noi discutăm de persoanele în chestie numai ca politicieni şi conducători ai poporului nostru şi nici decum nu voim, să atingem calităţile ori relaţiile dânsilor ca persoane private. Facem această declaraţiune prealabilă categorică, pentru că la noi, din nenorocire, prea adeseori nu s'a făcut deosebire între activitatea publică şi persoana privată a celor ce au avut şi au un rol în viaţa noastră publică şi prea des s'a atacat chiar viaţa privată şi familiară a persoanei, care s'a pus în serviciul cauzei publice şi n'a reprezentat aceleaşi vederi cu infalibili conducători, ci a urmărit acelaşi scop politic cinstit şi real prin mijloace deschise şi admisiibile, umblând pe calea cea dreaptă. De la calomnie şi boicotare până la atacuri directe corporale au fost armele demne şi cinstite de luptă ale atotputernicilor zilei, cari luaseră în arenă exploatarea chestiei naţionale româneşti....

Domnul Marghiloman scoate în relief ca conducători distinşi şi bărbăţi de frunte ai Românilor din Ungaria pe domnii Dr. Teodor Mihali, Alexandru Vajda şi Aurel Popovici. Nu ştim dacă citarea acestor nume va fi pe placul celorlalţi membri ai comitetului naţional, cari nu credem să cedeze locurile şi întâietatea lor dinaintea celor amintiţi, dar suntem foarte surprinşi de faptul, că distinsul politician s'a putut opri tocmai la aceste nume de persoane, onorabile, nu mai încapă nici o îndoială, cu oarecare rol politic, aceasta nu se poate tăgădui, dar absolut contestabili ca reprezentanţi exclusivi ori măcar şi numai parţiali ai poporului nostru românesc din Ungaria. Şi iată de ce.

După replica studenţilor şi procesul memorandumului, timp de peste douăzeci de ani d-l Aurel Popovici s'a expatriat şi a trăit şi trăeşte exclusiv în România. Deci oricât s'ar fi interesat de soartea noastră şi ori câtă competenţă ar avea în chestia românească, dânsul n'a mai stat de loc în contact direct cu poporul nostru, n'a mai putut simţi cu el din imediata apropiere şi informaţiunile şi impresiunile primite mijlocit au putut fi numai subiective şi croite după calapodul şi vederile informativului. Noi înţelegem, că un conducător numai atunci merită acest titlu, când este în mijlocul poporului şi în fruntea acţiunilor lui, nu însă la distanţă. Ori câtă iubire platonice şi oricâtă interesare ideală ar arăta un asemenea factor, el nu numără nimic, ci rămâne un simplu visător idealist. Aşa privim noi — fie zis aci numai în trecut — cartea de altcum apreciată de unele cercuri „Gross Oesterreich“, care nu se împacă nici decum cu vederile noastre şi cu sentimentele poporului şi suntem siguri, nu o aprobăm nici chiar comitetul naţional, deşi poate unii membri ai lui au colaborat la scrierea ei. Astfel noi înţelegem, că domnul Aurel Popovici

nu are nici oel mai neînsemnat titlu a fi numit conducător al Românilor din Ungaria pe simplu motiv, că s'a expatriat până încă nu ajunsesse la conducere şi de atunci încoace trăieşte în ţări streine, azi duşmane nouă şi nu mai poate fi privit ca cetăţean ungar.

Situaţiunea domnului Dr. Alexandru Vajda prezentă în timpul din urmă multă analogie cu a domnului Aurel Popovici. Dânsul a fost ales, ce e drept, deputat la Arpaş, dar de la penibilul incident din cameră, în care numai serviciul de deosebită valoare etică-morală n'a făcut neamului nostru, nu şi-a mai arătat cinstita faţă în dietă. Iar acum, de când domneşte teribilul războiu mondial, în care poporul nostru românesc are nevoie de îmbărbătare şi ajutor aci acasă în nemijlocita sa apropiere, domnul Dr. Vajda petrece când în Austria, când în Elveţia. Este o mare lovitură pentru dânsul şi pentru familie staroa sanitară, în care — se zice — s'ar găsi, noi însă tocmai din acest prilej îi contestăm dreptul de a fi numit conducător atunci, când în realitate nici nu este şi nici nu poate fi părtaş la conducerea faptică. Într'altă ordine de idei ar încăpea poate să facem o apreciere a activităţii sale pozitive şi negative, cât timp a participat la conducere cu numele şi de fapt, dar ne rezervăm acest lucru pentru mai târziu. N'avem ce face, dar trebuie să rectificăm şi aci pe domnul Marghiloman şi să-i spunem, că şi aci a greşit o adresă de vreme ce adresatul şi-a schimbat ubicaţiunea tocmai în timpul critic, când afirmaţiunile atât de măgulitoare aveau să-l găsiască acasă la vechea locuinţă.

Pentru această greşală găsim singura explicaţie în comuniunea de idei dintre Dr. Vajda şi Popovici şi poate în pretensele relaţiuni cu cercurile înalte politice din Viena, dacă nu şi dintralte părţi.

Singura persoană, care a putut-o cita cu deplină aparenţă de îndreptăţire domnul Marghiloman, că ar reprezenta poporul român din Ungaria, este domnul Dr. Teodor Mihali, preşedintele comitetului naţional român şi deputat în camera ungară. Se împlinesc acum doi ani şi jumătate de războiu mondial, cel mai cumplit flagel, ce s'a năpustit pe capul omenimei întregi, dar mai ales pe popoarele statelor beligerante. Monarchia noastră ameninţată de duşmanii ei seculari în existenţă a făcut opintiri şi a adus jertfe atât de eroice, încât istoria va povesti din neam în neam despre isprăvile fiilor ei în cursul acestui războiu fioros şi inegal, impus ei de scopuri infernale ale duşmanilor. Poporul nostru românesc, în iubirea lui tradiţională faţă de tron şi patrie şi în avântul lui de a-şi împlini datoria cu orice jertfă, a fost la înălţimea chemării ori unde i s'apovestit, ori în ce servicii a fost pus. Riscăm aici modesta întrebare: Făcut-au tot astfel şi conducătorii lui în frunte cu preşedintele? Văzutu-i-a cineva la întrunirile publice şi în dietă, auzitu-le-a glasul răsunător? A venit timpul de grea urgie şi băjenie în urma invaziunii josnice a României, pornit au dânsii vre-o acţiune de salvare a intereselor noastre năpăstuite? S'au plătit cu nişte declaraţiuni platonice şi rare apeluri

sarbede, în loc să se pogoare dela înălţimea castelelor în colibe mizeriei şi în valurile de lacrimi. Precum oficerul stă în tranşee în apă până la brâu, flămând şi murdar, în ploaia de gloanţe şi şrapnele ziua şi noaptea, earna şi vara, totsemenea conducătorii poporului nostru datorinţă aveau să fie la postul lor şi să nu provoace justa indignare şi amărăciune până şi la internaţii, cari cu mirare se întreabă: Dar unde sunt cei ce ne-au adus în halul acesta?

Au venit apoi momentele mari şi epocale în destinele patriei noastre. Lumea se întreabă iarăş cu mirare: Oare comitetul cela naţional se ruşinează a-şi mai arăta faţa? Oare vocea conştiinţei înăbuşeşte simţul de datorie şi de demnitate...? Puţinii deputaţi, câţi îi avem, oare participă numai atunci la punerea la cale a afacerilor ţării, când pot vorbi pentru ferestrele parlamentului, nu şi când se tractează de saltea statului? Admitem, că în aceste zile de grea cumpănă e mai bună comoditatea culcuşului pacinic decât sbuciumarea, multele neajunsuri şi chiar primejdia călătoriei şi scumpetea şi greutatea traiului, dar pretinsa încredere publică a neamului le poate cere în schimb măcar această jertfă, dacă simţul datoriei şi-a pierdut fineţea.

Iată motive puternice, pentru cari — susţinem noi — chiar şi domnul Dr. Teodor Mihali şi-a pierdut dreptul de a mai reprezenta pe de-a întregul poporul românesc din Ungaria. Din această pricină am zis noi, că numele citate au putut forma legendă în ziaristica noastră superficială şi îmbătată de spiritul de clică şi tămăiere, dar azi nu reprezintă nimic mai puţin decât pe conducători.

Se prea poate, că am dat mai multă atenţiune declaraţiunilor domnului Marghiloman decât ar merita-o, dar am voit să fixăm adeverata stare a lucrurilor şi să prevenim chiar şi bănuiala posibilă, că dânsul a putut fi răpit de cine ştie ce impresiuni provenite din contact şi simpatie faţă de persoanele din chestie, pe care le-a putut cunoaşte şi vedea eventual şi în timpul din urmă.

Cu totul alţii sunt şi trebuie să fie conducătorii adevăraţi ai poporului român. Aceştia sunt martirii de odinioară ai convingerilor lor, huliţii de odinioară, în frunte cu Arhierii bisericilor noastre.

V-u.

Declaraţiunile

ministrului preşedinte contelui Stefan Tisza relative la solia lui Wilson.

Ministrul preşedinte a declarat la interpeleţiunea deputatului Marin Lovász următoarele: Răspunzând la interpelearea domnului deputat, declar din capul locului, că noi credincioşii politici noastre externe pacifice urmate consecvent înaintea de războiu, credincioşii fiinţei noastre din cursul războiului şi credincioşii acţiunii noastre de pace dezvoltate în timpul din urmă, salutăm cu simpatie orice tendinţă îndreptată pentru restabilirea păcii. (Aplauze vii). Din acest motiv suntem cu plăcere gata să continuăm schimbul de idei despre pace cu guvernul Statelor Unite. (Aplauze vii). Dar acest schimb de idei trebuie să fie făcut după firea lucrului în consonanţă cu aliaţii noştri şi de aceea nu doresc să preocup la această ocaziune şi mă mărginesc numai la câteva observaţiuni scurte. (S'auzim S'auzim).

Mai înainte de toate faţă de faptul relevant şi de domnul interpelant, că

prezidentul Statelor Unite a făcut în solia sa oarecare deosebire între răspunsul nostru şi între răspunsul duşmanilor noştri, trebuie să constat, că grupa noastră de puteri nu numai a declarat, că este gata să intre în tratative de pace, ci în acelaşi timp a comunicat, că este apucată a prezenta la aceste tractări de pace ştefel de condiţiuni, cari după convingerea noastră ar fi şi pentru duşmanii noştri acceptabile şi potrivite să servească ca bază la o pace durabilă. (Aplauze generale). Dintră caracteristica condiţiunilor de pace conţinute în răspunsul duşmanilor noştri adresat către guvernul Statelor Unite, înseamnă îmbucătăţirea Monarchiei şi Imperiului turcesc. (Aplauze). Aceasta este anunţarea oficială a unui războiu, care tinde la nimicirea noastră, care ne impune o rezistenţă cu încordarea extremă a tuturor puterilor noastre şi o luptă până la momentul, cât va mai exista această fiinţă de războiu la duşmanii noştri. (Aplauze generale vii). Într'astfel de împrejurări nu mai încapă nici cea mai mică îndoială, care după de puteri se pune în calea păcii prin fiinţa ei, care grupă de puteri stă mai aproape de concepţiunile prezidentului Statelor Unite. (Aprobări). Prezidentul Statelor Unite în solia sa ia poziţiune contra unei astfel de păci, în care (ceteşte): „Învingătorul ar impune voinţa sa celui învins, care aşadar ar fi privite dintră parte ca umilire, ca jertfă insuportabilă şi care ar putea provoca la cel învins un ghimpe, pofta de răzburare şi cugete amare.“ Din aceasta urmează evident, că până când puterile duşmane nouă nu-şi vor schimba esenţial scopurile războiului lor, va exista un contrast neîntruabil între punctul lor de vedere şi între scopurile de războiu ale prezideniului statelor unite. (Aprobări).

Observaţiunea mea a doua se referă la principiul de naţionalitate. Vreau să fiu, cum am spus, foarte scurt. Prin urmare nu mă adăncesc în tema grată, ce îndreptăţire morală are accentuarea principiului de naţionalitate din partea Angliei şi Rusiei (aprobări) şi încă în cadrul unui astfel de program de pace, care ar nimici naţiunea ungară şi ar da pradă poporaţiunea mohamedană a ţinutului Bosforului dominaţiunii ruseşti? (Aprobări). Dar abstrăgând cu totul dela aceasta observ — şi cu aceasta exprim părerea noastră a tuturor, fără deosebire de partid — că toată opinia publică a Ungariei respectă principiul de naţionalitate şi toată opinia publică ungară doreşte liberă dezvoltare şi înflorirea naţionalităţilor.

Însă principiul de naţionalitate poate ajunge la valoare nelimitată la crearea de state naţionale numai acolo, unde locuiesc singuraticile naţiuni în lăuntrul unor graniţe etnografice bine definite şi compacte pe teritoriul acomodat pentru crearea de state. (Aprobări). În astfel de ţinuturi, unde trăesc amestecate la oaltă diferite rase de popoare şi naţiuni, este cu neputinţă, ca fiecare dintrăsele să formeze un stat naţional. Acolo se poate forma numai un stat fără caracter naţional, ori apoi rassa aceea imprimă statului caracterul naţional, care dominează prin numărul şi prin greutatea ei. (Aprobări). Sub astfel de împrejurări este posibilă numai o ajungere limitată la valorarea principiului naţional, ceea ce prezidentul Statelor Unite şi o scoate la iveală foarte corect, exprimând dorinţa, (ceteşte) că pentru fiecare popor trebuie să se creeze asigurarea vieţii, serviciului divin şi dezvoltării sale individuale şi sociale. Eu cred, că această dorinţă nu s'a realizat încă în măsură mai mare ca în ambele state ale Monarchiei (Aplauze vii în dreapta), chiar şi în statul ungar, care arată un caracter naţional mai puternic. Şi eu sunt de părere, că pe un teritoriu locuit de un conglomerat pestriţ de popoare şi naţiuni, care-l formează partea sudică a Europei, nu se poate realiza mai perfect po tulatul dezvoltării libere a naţiunilor, ca prin extinţa şi prin activitatea mai puternică a Monarchiei austro-ungare. (Aplauze vii).

Prin urmare ne simţim absolut una cu postulatul acentual de prezidentul Statelor Unite şi cet' acum de mine şi ne vom da toată s'înfa, ca acest principiu să se şi valideze cât mai mult posibil în ţinuturile situate în imediata noastră apropiere. (Aplauze vii).

Aceasta am dorit să observ. În celelalte repet, că noi credincioşii politici

noastre externe tradiţiunilor şi punctului de vedere, ce l'am ocupat în acţiunea de pace de com' n acord cu aliaţii noştri suntem gata să facem totul, ce poate asigura popoarele Europei binecuvântările păcii durabile. (Strigăte de să trăiască şi aplauze vii la dreapta). Vă rog să luaţi la cunoştinţă răspunsul meu.

Camera ia la cunoştinţă răspunsul ministrului prezident.

Războiul de submarine înăsprit.

Ministrul de externe al Monarchiei noastre a adresat în 31 Ianuarie 1917 la toţi reprezentanţii statelor neutrale o notă, care anunţă înăsprirea războiului de submarine şi are următorul cuprins:

Austro-Ungaria şi aliaţii săi au primit în August 1914 luptă, la care a fost silită. Conştiinţa, că se tractează de existenţa şi de interesele lor uitate le-a dat puterea să stea faţă în faţă cu duşmanii în număr cu mult mai mare şi să obţină rezultate, de care duşmanii nu se pot apropia.

În decurs de treizeci de luni de războiu rezultatele s'au mărit şi s'au întărit. În măsura, în care s'au nimicit planurile de cucerire ale duşmanilor noştri, Austro-Ungaria şi aliaţii săi pot considera ca atinse scopurile războiului lor curat defensiv.

Această recunoştinţă cumpătată şi dorinţa să evite vărsarea de sânge fără folos au dat naştere la propunerea de pace a celor patru puteri aliate. Duşmanii lor orbiţi de nebunia de a da totuş o întorsătură favorabilă pentru dânsii şi să ne poată sdrobi au respins cu bruscheţă această ofertă. Ele au pus condiţiuni cari ar avea de presupunere înjosirea totală a acelor patru puteri aliate şi ca scop nimicirea lor.

Du'nezeu şi lumea sunt mărtura, cine poartă vina la continuarea războiului: Faţă de intenţiunile duşmanilor de a sdrobi armatele Austro-Ungariei şi aliatelor ei, a le nimici flotele şi ale nimici cu foamea popoarele, lupta trebuie să se continue pe uscat şi pe apă cu orice arme, chiar şi cu cele maspre. Numai o folosire a tuturor mijloacelor de războiu face posibilă prescurtarea războiului.

Duşmanii s'au nizu şi până acuma să paralizaze comunicaţiunea pe apă a Austro-Ungariei şi aliaţilor ei şi să le taie orice ajutor. Ca şi pe celelalte mări şi au torpedat şi în Adria chiar şi corăbiile spitale ca „Electra“ şi vapoare de persoane ca „Dubrownic“ şi „Bjokovo“, „Daniel Ernő“ şi Zagreb, fără protabilită avertizare.

Austro-Ungaria şi aliaţii eal vor întrebuinţa de aici încolo ace' aş metodă tăind Britania Mare, Franţa, şi Italia dela orice t'ansport pe mare şi spre acest scop din 1 Februarie 1917 încolo vor împedca cu toate mijloacele orice ravigaţiune în lăuntru unei zone onumite.

Întru executarea acestei intenţiuni dela 1 a Februarie 1917 încolo va fi împiedecat cu toate armele şi fără neli o condiţiune comunicaţiunea maritimă în interiorul zonei făcută evidentă pe ambele cartele alăturate în jurul Britaniei Mari, Franţei şi Italiei şi în ostul Mării Mediterane.

(Urmează fixarea zonei).

Corăbiile neutrale, cari vor călători pe aceste locuri, o fac pe rizicul lor propriu. Deşi s'au luat măsuri, ca corăbiile neutrale, cari în 1 Februarie în călătoria lor spre porturile zonei au ajuns în apropiere, să fie cruţate câtva timp, totuşi este de recomandat cu seriozitate, ca ele să fie avertizate cu toate mijloacele disponibile şi abătute din cale.

Corăbiile neutrale afătoare în porturile zonei incluse, pot încă părăsi zona cu aceeaşi siguranţă, dacă vor pleca înainte 5 Februari şi vor lua drumul cel mai scurt spre teritoriul liber.

Şi această hotărâre a luat-o Austro-Ungaria cu intenţiunea să prescurteze lupta prin mijloace eficace de războiu şi se ajungă mai aproape de o pace, pentru care spre deosebire de duşmanii ei a luat în vedere condiţiuni moderate, neconduse de nici un cuget de nimicire, anunţată ca şi mai înainte de intenţiunea, ori

scopul final al acestui războiu nu sunt cuceririle; ci dezvoltarea liberă și sigură a statului său propriu și a celorlalte state.

Condusă de încrederea deplină în vitejia probată și în destoinicia armatei sale de pe uscat și de pe apă, toată de necesitatea de a zădărnici pofta de nimicire dușmană și puterile aliate cu dânsa cu amară hotărâre dar cu siguranță în fața cea nouă serioasă a luptei, că va conduce la rezultate, cari vor decide definitiv lupta de ani de zile și prin aceasta va justifica jertfele de sânge și avere.

Am onoare a Vă ruga să aduceți această la cunoștința guvernului...

Deodată cu această notă s'a mai trimis și notificarea următoare către ambasadorul statelor unite:

Subsemnatul... a avut onoare să primiască adresa din 22 I. c. cu care Excelența Ta a avut bunătate și comunicat Solia Prezidentului Statelor Unite din America adresată în același timp către senatul american.

Guvernul i. și r. nu a întârziat să supună unei cumpăniri cu atenție această manifestare însemnată plină de seriozitate morală. Ea recunoaște scopurile înalte, ce le are în vedere domnul President, dar mai înainte de toate trebuie să constate, că dorința domnului Wilson de a începe hotărârile de pace deocamdată sa zădărnici prin respingerea, ce s'a făcut ofertei de pace a Austro-Ungariei și aliaților ei din partea dușmanilor.

Tot asemenea au fost însărcinate ambasadele i. și n. din Madrid, Bona, Haga, Kopenhaga și Stockholm la 31 cet. să transmită aceașă comunicare guvernelor Spaniei, Elveției, Țărilor de Jos, Danemarcei, Norvegiei și Svediei.

Amintiri din „România mare“.

RAPORTUL

lociitorului de primar Friedrich Fabricius, din Brașov, din timpul ocupării orașului liber regesc Brașov pînă la 29 August până la 8 Octombrie 1916.

— Urmare. —

Nu mai iera ertat a se zări nimeni pe stradă, probabil pentru că nimeni să nu vadă ceea ce comit soldații nepravghetori.

Durduitul tunurilor deveniau tot mai puternic, se auziau mitraliere, șrapnele tot mai aproape și mai aproape și această împrejurare mi-a dat prilejul de a nu-mi mai părăsi locuința. Deoarece eram ostatic și ca atare numai așa deocamdată pus pe picior liber, trebuia să fiu convins, că eu și ceilalți ostatici, vom fi luați de dușman la retragerea sa. Cu acest simțământ neliniștit am petrecut, în cele mai puternice durduiri de tun și focuri de mitralieră etc., 3 zile și 3 nopți în locuința mea, respective în curte și pe galerie.

Deoarece cele trei zile le-am petrecut astfel în locuința mea, se lășe svonul, că eu voi fi fost dus ca ostatic. Acestei împrejurări încă am poate să-i mulțumesc, că n'am fost căutat la locuința mea și transportat.

În tot timpul am stat în casă cu stăpânul casei, cu poarta încuiată, dar dacă s'ar fi buibuit puternic în poartă, aș fi deschis și ar fi trebuit să mă pun la dispoziție ca ostatic, deoarece altcum 10 cetățeni ar fi fost împușcați pentru mine.

Peste casa noastră din strada Vămii Nr. 21., ghera pușcăturile și gloanțele de tot felul, în mod fioros, încoace și încolo, într-o casă învecinată, anume hotel „Europa“ căzu un proiectil, nimicind tavanul.

Ziua și noaptea stăteam îmbrăcat cu o geantă de mână pregătită gata, așteptându-mă la aceea, că încă în ultima oră să fiu dus ca ostatic.

După pușcătura puternică, își luară cursul în fine, Duminecă în 8 Octombrie, luptele de stradă în orașul nostru.

Înapoia roletelor lăstate jos am putut să priveac de pe fereastră luptele de stradă din strada Vămii, unde locuiesc și când însfârșit în amurgul sării auzii signalele de trambii ale trupelor noastre, atunci simții eu o înălțare, o eliberare, desfăcui fereastră, văzui soldații cari intrau, și imediat mă grăbii jos în stradă, spre a saluta pe comandantul trupelor noastre ca primar al orașului.

În strada porții se adunaseră soldații ce intraseră și dădui eu înaintea hotelului „Coroană“ și de Comandantul trupelor noastre. Mă grăbii spre el și îl salutai între strigătele puternice de bucurie ale cetățenilor și cetățenelor adunate împrejurul său, cu cuvinte călduroase, dând expresiune mulțumitei noastre celei mai sincere, a cetățenilor, pentru eliberarea orașului.

Trupele concentrate de-a lungul și latul străzii Porții, poposiau obosite și

sleite de puteri, pe pavajul străzii. Imediat am luat dispoziții, ca edificiul magistratului, precum și alte edificii publice de prin împrejurime să fie deschise, pentru a bravi și vitejii războinici, să aștepte, peste noapte, cel puțin sub coperiș odihnă și recreație.

Pe ofițeri i-am avertizat, ca să intre cu precauție în casării și chiar și în edificiile publice, să pășească cu luare aminte, deoarece soldații români s'au exprimat în numeroase cazuri, înainte de retragere, despre amenințarea, că sub edificiile publice vor fi așezate mine.

Noaptea următoare trecu liniștit și dimineața, când apărui în cancelarie, pentru că să iau iarăși în mână oficiul de primar, se umplu imediat încăperea cancelariei cu cetățeni și ofițeri, de rang mai superior și inferior, precum și cu subofițeri, cari aveau peste tot vreun interes de rezolvit.

Interesul principal consta în punerea la dispoziție a locurilor de poposit pentru diferite scopuri.

Deoarece eram numai singur ca funcționar, am rugat pe unii dintre cetățeni de față, să meargă cu unul sau cu altul dintre ofițeri ce căutau cvartir respective să-i însoțească și să le fie spre ajutor la alegerea și la primirea locurilor necesare pentru adăpost, respective a le arăta și designa locurile, ce le căutau, după ce ei împărții după suburbii, doriau să afle locurile lor de popas.

Astfel s'a purtat socoteala de lucru în parte, în primul moment, pe cererile mai mari și mai urgente.

Eu adunai atunci pe toți funcționarii și servitorii activi și pensionați, rămași aici, în jurul meu și organiza administrațiunea orașenească, ocupând toate oficiile singuratiche din mijlocul tuturor persoanelor, ce-mi stăteau la dispoziție.

Astfel am denumit de căpitan orașenească de poliție pe consilierul magistratului pensionat Alfred Schnell, care s'a pus anume la dispoziția mea, cu toată etatea sa înaintată de 70 ani, punându-i la dispoziție, afară de subfuncționarul polițienesc Wonesch, rămas aici, și alte organe ajutatoare, ca poliști.

De partea mea fu presidiu am luat pe primnotarul orașenească pensionat Friderich Graef, precum și pe judele comunal pensionat Iulius Schneider și pe curatorul comunal Arthur Huidv, pe care mai târziu l-am împărțit la oficiul de poliție. La casa orașenească am pus, pe lângă contabilul rămas aici Adolf Weiss, pe cassarul pensionat Fuhrmann Friedrich ca casar orașenească de casă, și pe oficialul dela percepător rămas aici Eugen Graef, ca controlor de casă. Inginerul suprem orașenească Nekolny Iosif cu cunoștințele sale de specialitate și locale, mi-a stat la dispoziție cu deosebită rezignație și cu un extraordinar zel.

El și-a îndeplinit împreună cu măestrul de apeduct Fr. Helner toate cele îndatoriri, cari se referiau la susținerea apeductului și la conductulul de gaz, a rețelei de canalizare ș. a. m. d. El așează pe un lembar, care să reconstruiască podurile stricate, cu un cuvânt, el luă toate dispozițiunile, pentru că prin perturbarea circulațiunea să nu se întâmple vreun nenorocire și ca mersul, acțiunea tuturor stabilimentelor să fie normal. La mersul stabilimentului de gaz s'a nuzit întrun mod deosebit contabilul depozitului de gaz, rămas aici Eugen Lurtz, purtând socoteala după posibilitate, de cerințele, referitoare la iluminarea lazaretelor cancelariilor etc. ce se aranjau.

Pe administratorul casei de bolnavi Schwarz, pus de mine la depărtarea antecesorului său, îl lăsa și pe mai departe în acest serviciu — după ce se purtase în mod splendid.

Lucrul și circulațiunea partidelor în oficiul primarului lua avânt din oră în oră, deoarece sosiau tot mai mulți soldați și prin aceasta erau de executat tot mai multe cerințe nouă. Îndesebi feluritele reclamațiuni după scopurile lazaretelor, autogara și pentru cancelarii trebuiau satisfăcute. Cetățenii iarăși voiau să aibă aici diferite informațiuni; cei mai mulți veniau cu grunții asupra pagubelor atribuite ocupațiunii orașului de către români, se aduceau acuze pentru rechiziții, cari se făceau ș. a. ș. a. și toate aceste partide trebuiau mulțumite și împăcate.

Imediat fu instalat un comandament german și unul timp. și reg. militar de etapă, cu care autoritatea orașenească trebuia să tranșeze în directă comunicațiune.

După ce comandamentul suprem fu pus în activitate sub conducerea Ex. Sale Dlui general de stat major îmi făcui eu visita la Excelența Sa, prezentându-mă împreună cu căpitanul orașenească de poliție, ce se reintorsese întracasta, Ioan Reinisch, în oficiul său, unde ne primi în chipul cel mai prietenos.

Excelența Sa Domnul general de Infanterie de Falkenhayn fu încuștat în locuința comitelui suprem, care fu sesă pustuită și jefuită de români

și acum iarăși restabilită. Aici făcui eu o vizită Excelenței Sale, împreună cu o societate, compusă din un număr mai mare dintre membrii rămași aici ai reprezentanței orașenești, cu care ocaziune l-am salutai în modul cel mai călduros în numele orașului Brașov și i-am comunicat cele mai călduroase mulțumite pentru aceea, că orașul nostru natal atât de scump a fost iarăși eliberat de dușman, în urma conducerii energice și conștii a armatei și în urma atacului curajos a trupelor noastre brave.

Excelența Sa răspunse în cuvinte extrem de prietenoase cu adausul, că dușmanului nu-i va succede niciodată, de a mai pângări acest frumos oraș.

La întrebările felurite adresate de Excelența Sa atât mie, cât și celorlalți domni, deteram informațiunile cerute și cu toții am fost peste tot uimiți de interesul înalt, pe care l-a pus Excelența Sa, prin aceste întrebări, cu privire la raporturile noastre.

După vre-o câteva zile apărui la mine un căpitan din armata germană cu comunicarea, că Alteța Sa imp. și reg. moștenitorul nostru Carol Francisc Iosif va veni în ziua următoare la Brașov și ar fi tocmai la locul său, dacă eu ca primar aș saluta pe Alteța Sa în numele orașului.

Și spre a aranja acum, referitor la aceasta, un program stabil, precum și cu privire la personalitățile, pe cari trebuia să le fac presente la această primire, ca și referitor la agrărirea, ce trebuia să o țin, în legătură cu aceasta, la adresa Alteței Sale, m'am adresat la Excelența Sale de Falkenhayn, unde obținui eu informațiunile de valoare necesare. A trebuit să iau asupra mea responsabilitatea pentru toți domni, pe cari îi voi conduce împreună cu mine la această primire. Această răspundere am primit-o asupra mea numai cu condițiunea, că să fie tras un cordon, astfel ca înapoia spatelui meu nimeni să nu se poată furișa în rândul celor de față apăruiți.

În ziua următoare, la 10 ore și 30 min. trebuia să aibă loc primirea înaintea palatului de justiție, unde înălțimea Sa imp. și reg. avea a sosi în automobil.

Cetățenii orașului încunoștiințați, pe cale scurtă, din partea mea și a căpitanului de poliție, apărură punctual în haine de sărbătoare, în oficiul primăriei, de unde plecaram spre palatul de justiție.

După o așteptare mai lungă sosi Alteța Sa imp. și reg. cu înalta sa suită, în trei automobile, salutată de strigătele de bucurie și de bineventurale ale cetățenilor adunați.

Excelența Sa generalul de Falkenhayn prezentă pe domni ofițeri ai trupelor noastre, adunați acolo și după aceea am avut și eu onoarea să fiu prezentat prin Excelența Sa, Alteței Sale imp. și reg. ca lociitorul de primar al orașului.

În scurte, nemăiestrite cuvinte salutai eu pe Alteța Sa în numele întregii populațiuni, îmi exprimai cea mai călduroasă mulțumită pentru înalta grație a acestei visite onorabile și dădui expresiune celei mai sincere mulțumite a populațiunii pentru faptul, că a succedut conducerii prevăzătoare și energice a armatei, precum și atacului curajos și plin de vitejii a trupelor aliate, de a alunga pe dușman, după un timp relativ așa de scurt, dintre zidurile acestui oraș respectabil și vechiu.

Înălțimea Sa îmi adresă felurite întrebări, la cari am răspuns Alteței Sale, spre înalta sa satisfacție aparentă. Atunci prezentai Alteței Sale încă pe unii cetățeni, din rândul celor de față cu mine și cu fiecare s'a întreținut Alteța Sa într'o convorbire mai scurtă sau mai lungă.

Ca încheiere mulțumii cu mâna Alteța Sa și ne părăsi, depărtându-se, între strigătele de bucurie și de strălăscă, ale cetățenilor, cu suita Sa în palatul de justiție.

În decursul activității mele mai departe din oficiu, ajunsei la cunoștința că în timpul, când românii au încasat dări, competențe ș. a. în oficiul percepătorului orașenească, banii încasați erau păstrați într'o ladă de fier, aflătoare în locul percepătorului orașenească. Aceasta mi-a confirmat-o consilierul financiar pensionat Czipu, care — ca menționat dela început — a fost încredințat de Români cu chestiunile financiare. Czipu avea la această ladă o cheie, care nu avea păreche contrară. În prezența funcționarilor de casă denumiți și în prezența lui Czipu, lăsați să se deschidă lada, din partea unui lăcătuș. Aflaram în ladă bani gata și depuneri de ale institutului de bani „Albina“, în suma rotundă de 80,000 cor., libelele de depuneri erau toate clausulate. În aceeași ladă era și un jurnal despre manipulara banilor. Czipu îmi comunică, că banii depuși la „Albina“, ar fi puși în rezervă la institutul de bani „Albina“ și adică într'un dulap de casa, care în decursul invasiunii românești singur a fost întrebuințat. La soția unui consilier inspector al institutului era o parte a cheilor de casă, totuși lipseau părechile contrare de chei dela casa.

Sub intervenția comandamentului militar ces. și reg. dela stațiunea de etape și în prezența alor doi martori, precum și a sus numitei dame, fu deschis localul de oficiu de către stăpâna casei și s'a făcut încercarea de a deschide, cu cheile de casa, cassa designată de către Czipu, ceea ce însă n'a succed, deoarece, după cum s'a amintit, lipsia cheia contrară. Dela o deschidere cu un lăcătuș, am abzis, de oarece „Albina“ este un institut patriotic și are centrala în Sibiu. La rugarea damei, i se luară cheile dela ea și împachetate pe lângă cheile localului de oficiu prin comandamentul de etape și apoi pecetluite, în depozitul casei orașenești puse la o parte, până la reîntorcerea ce va urma în curând, după cum se prevede, a funcționarilor refugiați ai băncii Albina sau la sosirea a altor funcționari dela institutul principal Albina din Sibiu, prin cari să se poată preda banii orașului, ca proprietarul legitim, și legal al acestor bani.

Prin aceea, că, după cum am amintit mai sus, am pus în siguranță o parte din banii orașului și acum după retragerea dușmanului, am aflat suma de bani de mai sus, respective am sevestrat-o la Albina, orașul a fost ferit de o pagubă de circa 100,000 coroane.

Orașul și-a luat pagubele sale importante în realități, aprinderi s'au ivit abia în ultimul timp al dominațiunii românești, fiind înăperile magazinelor dela gara orașului toate aise până jos.

Prin lovirea de proiectile, singuratiche locuințe au fost mai mult, sau mai puțin deteriorate, și într'un caz sunt de plâns două vieți omenești prin izbirea unui proiectil, mama și fiica au fost aflate moarte.

La retragere, dușmanii au luat cu sine felurii oameni și chiar și fete, în drumul spre retragere au fost pușcați astfel de jertfe și chiar și îngropate în pământ, spre a se scăpa de ele. În oraș și în suburbii s'au aflat și cadavre, lăstate de dușmanul înfrânt. Mulți cetățeni sunt încă căutați, asupra sorții cărora nu se cunoaște nimic și cu privire la cari se lășe cele mai îngrozitoare svonuri.

La câteva zile după eliberarea orașului nostru de dușman, se reintorsă primarul nostru Dr. Carol Schnell din Budapesta, unde se refugiase, împreună cu personalul de funcționari. Eu i-am predat acestuia serviciul în decurs de 2-3 zile iarăși și îl introdusei în chestiunile și afacerile în curs.

La privirea actelor în oficiul primăriei, aflaram în cutia mesei de scris rugarea amintită mai sus, a cetățenilor, pentru eliberarea ostaticilor și încă alte felurite rugări, cari erau adresate primarului român. Toate aceste petițiuni n'au avut decisiune.

După câteva zile m'am rugat pentru un concediu mai îndelungat spre recreare și spre reeaștigarea sănătății mele, sdruncinate prin evenimentele agitătoare și prin serviciul riguros, pe care eu l-am și obținut, privind la îndeplinirea extraordinară a oficiului meu, pe care l-am îndeplinit pentru orașul meu natal și prin aceasta scumpei mele patrii spre binele concetățenilor mei.

Cu conștiința împăcată am îndeplinit cu cea mai bună posibilitate serviciile, ce s'au ivit, atât de extraordinare, grele și pline de responsabilitate, în aceste timpuri critice și primedjioase, și după ce aceasta am satisfăcut în deajuns problema mea de serviciu, am părăsit orașul meu natal, spre a căuta în capitala Budapesta, la aparținătorii mei refugiați acolo, liniște și recreare.

Budapesta la 16 Nov. 1916.

Fr. Fabricius

lociitor de primar al orașului liber regesc Brașov.

Știri diverse.

Presa engleză despre principiile lui Wilson. Presa engleză în general a primit cu multă rezervă bazele pe cari Wilson și senatul american vreau să restabilească pacea solidă și consolidată. Ententa vede divergență între ideile ei de pace și ale Statelor-Unité.

Dăm câteva specimene din cari aoare echoul ce la produs mișcarea pacifistă din America. „Daily Chronicle“ scrie: America pretinde dela noi să abzicem de mijloacele de apărare. Oare puteane-ar da America ajutorul de lipsă la un eventual atac al Germaniei? Anglia, dacă s'ar lipsi de flotă, ar plăti scump gustul utopic al Americii.

„Times“: Dacă se va primi propunerea lui Wilson, obligațiunile puterilor centrale vor fi considerate și uzate ca o bucată de hârtie, care se poate rupe oricând. Cu primirea acestor proiecte am mâna de dreptul apa pe moara inimicului. Nu se poate aproba gândul, că pacea s'ar putea încheia fără învingere, fiindcă păcii reale îi stă militarismul prusiac înaintea acelei păci care e dorită de ententă, americani și probabil de toate statele neutrale. Militarismul prusiac nu se poate delătura decât prin

înfrângeri totale în războiu, de aceea ententa nu acceptă astfel de propuneri de pace, cari nu se bazează pe învingere. Cu celelalte idei a lui Wilson și noi simțim la fel, și noi suntem de părere, că națiunile mari și mici să se bucure de drepturi egale. Ne împărțim de conceptul, că guvernele nu au drept să supună popoarele fără învoirea lor altor domnitori sau puteri.

Pentru principiul acesta fundamental se luptă aliații în chestiile Poloniei, Balcanilor și Elsația-Lorenei. Înțelegem dorințele lui Wilson de-a declara libertatea marilor și a reduce militarismul, căci ele sunt urmări logice pentru o pace statornică, dar înainte de restabilirea unei astfel de păci, nu se poate ca ententa să se reformeze după principiul lui Monroe și se delătura alianțele fiindcă toate acestea sunt favorizarea norocului pentru acele popoare, cari consideră alianțele de petece de hârtie.

În general presa engleză convine în punctul acela, că pace statornică nu se poate încheia fără învingeri decisive.

„Unirea“

Ce va face Italia dacă războiul se va continua și la primăvară „Berliner Tageblatt“ publică vorbirea rostită de Neville Chamberlain, șeful partidului național din Roma, care a spus următoarele cu privire la continuarea războiului:

— Acțiunile noastre din viitor vor depinde dela învingeri din primăvara aceasta, sau dela aceea, că vom continua războiul și în a patra iarnă. Legea de serviciu a pus la dispoziția armatei pe toți bărbații apți. Acum se cer mai mulți oameni pentru mine și fabricile de muniții. Țara trebuie să înțeleagă, că guvernul își înțelege pe deplin obligativitatea și va lua măsurile de lipsă pentru câștigarea războiului, constrângând întreaga națiunea la serviciul de arme în cazul când armata voluntară nu va fi îndeajuns.

Nota Chinei către Wilson. — „Agenția Havas“ primește din Peking următoarea știre: China încă a adresat lui Wilson o notă în chestia păcii. Față de nota prezidentului american, care urmărește încheierea războiului, — China se exprimă cu multă simpatie și se oferă pe viitor să concluce cu toate mijloacele pentru deplina îndreptățire între popoare și delăturarea brutalităților și a nedreptăților.

Împrumut de război englez în America. Ziarele anunță, că Anglia va face în America un nou împrumut de război. Împrumutul se crede, că va fi de aproape 300 milioane dolari.

Brăila în vecinătatea câmpului de operații. Tunetele tunurilor, cari bombardează înaintea Galațiilor, se aud bine de tot pe stradele Brăilei. După cum am amintit, orașul Brăila a fost cel mai mare magazin de mărfuri al României, și încă și azi este și în atmosfera agitată a luptelor. Dunărea s'a umflat în mod neobișnuit de tare, aproape cu 3', metrii peste suprafața obicinuită. Orașul Brăila, în sine este dealfel vesel și colorat. Stradele au luat un colorit internațional, și sunt ticsite de soldați, germani, ungari, austriaci, turci și bulgari. Acest tablou, devine și mai viu și mai colorat, apoi prin porturile foarte variate ale cetățenilor rămași acolo și adică, români, jidani, greci și țigani. Pe colțurile stradelor, placate mari în trei limbi anunță ordinațiunile nouă ce se dau. Intre altele s'a ordonat, că refugiații se pot reintorcere, și s'o facă cât mai în grabă, pentru a deschide magazinele și pentru ca viața să ia un curs regulat și normal. Magazinele trebuiesc ținute deschise dela 7 ore dimineața și până la 7 ore seara. Cinematografele pot să dea reprezentări până la 10 ore seara. Ordinațiunile cuprind și aceea, că din diferitele articole ca, mânuși, țoale și albiturii câtă cantitate, să fie păstrată, pentru ca la timp să fie cumpărate și transportate. Cetățenii rămași trebuie să se anunte la autorități, iar pe desertorii armatelor dușmane să-i denunțe. Toate magazinele orașului s'au redeschis, dar mărfurile sunt relativ foarte puține, pentru că Rușii au cumpărat tot, iar la retragere au dus cu ei aproape tot. Ceea ce nu au cumpărat Rușii, și ceea ce nu au putut duce aceștia, au luat apoi oficerii francezi și englezi. În astfel de împrejurări neguțătorii nu prea au ce vinde și dacă întră vre-un cumpărător, mai bine distută cu el despre războiu pe care toți fără deosebire îl blestemă. Dacă nu au altoeva, în grupe se duc în parcul orașului la preumulare. Din acest parc situat mai sus decât orașul să poate vedea foarte bine până la Galații precum și întreaga linie de luptă de pe tot cursul Siretului, unde decurg din greu luptele.

(Est.)

Telegraf între Londra și Petersburg. După cum scriu, ne confirmat însă, între Londra și Petersburg ar fi introdus legătură directă telegrafică, o foale rusească susține, că amintita linie telegrafică ar fi deja în funcțiune, — și că firul acestei linii ar trece prin Finlanda.

Statele Unite din America și războiul submarin înăsprit.

Demersurile guvernului american față de războiul submarin.

Berlin 3 Februarie. Fremdenblatt primește știrea din Rotterdam, că corospondențial din Washington al gazetei „Associated Press”, ar fi informat, că guvernul american, ar fi făcut un demers în chestia războiului submarin, după ce conștientizarea între Wilson și Lansing a durat mai multe ore.

După Agenția Reuter anunțarea războiului înăsprit al submarinelor din partea Germaniei a produs în cercurile americane o indispoziție atât de mare, încât ruperea relațiilor între Germania și America, se consideră în cercurile oficiale ca inevitabilă. Lansing nu a dat reprezentanților presei nici o deslușire. Se știe, că s-ar fi adresat o notă către Germania, care amenință cu ruperea relațiilor diplomatice, în cazul, că Germania nu renunță la războiul înăsprit al submarinelor.

Ruperea relațiilor diplomatice între America și Germania.

Berlin 4 Februarie. — Agenția „Reuter” anunță, că guvernul Statelor Unite din America a pronunțat ruperea relațiilor diplomatice cu Germania. Președintele Wilson ar fi înștiințat Congresul despre acest demers. Ambasadorul german, contele Bernstorff i s'ar fi înmănat pașapoartele, iar ambasadorul american Mr. Gerard din Berlin ar fi primit ordin de a părăsi Germania. O confirmare oficială încă n'a sosit la locul oficial de aci, dar veracitatea acestei știri nu întâmplă neorezare.

Spania și războiul submarin înăsprit.

Madrid 2 Feb. Miniștrii afacerilor externe și de război au lucrat în urma notei germane toată noaptea. Se asigură că guvernul va amâna ședințele parlamentului, spre a evita astfel discuții cari pot aduce vre-un pericol. Gazetele consideră în unanimitate situația pentru Spania, ca foarte serioasă fiind împedecată pe viitor în importul și exportul său.

Telegramele Biroului de Corespondență regal ungar.

Vapoare scufundate. Amsterdam 4 Feb. Vaporul olandez „Gama” s'a scufundat.

Alt vapor olandez „Gee” (2115 tone) a fost scufundat prin focuri de tun. Echipajul primului vapor au fost salvat.

Londra 4 Feb. Vaporul norvegian „Jery” (1122 tone) a fost aruncat în aer. Echipajul a fost salvat, afară de un marinar care a fost ucis.

Madrid 4 Feb. Vaporul spaniol „Agosta” încărcat cu portocale și minerale a fost scufundat.

Bern 4 Feb. „Petit Journal” anunță din valea Puiu scufundarea vaporului norvegian „Yser” (1123 de tone). O parte a echipajului a fost salvată. Deasemenea se mai semnaleză scufundarea corvetei „Santleon” (230 de tone) al cărei echipaj a fost salvat.

Londra 2 Feb. Vaporul olandez „Epsylon” a fost scufundat; echipajul a fost salvat.

Vaporul englez „Trevall” a fost scufundat.

Vaporul belgian „Euprastes” 2809 tone a fost scufundat.

Remorca „Ida Duncan” 139 tone a fost nimic printr-o mină.

Vaporul norvegian „Dondy” a fost scufundat printr'un submarin; echipajul a fost salvat, afară de un singur marinar care s'a înecat.

Barca cu pânză „Trevour” a fost scufundată de un submarin; doi oameni au fost salvați, căpitanul și bucătarul sau înecat.

Berna 2 Feb. Vaporul spaniol „Puntana” a fost scufundat; echipajul a fost salvat.

Vaporul grecesc „Aristoteles” a fost scufundat; echipajul a fost debarcat la la Kadiz.

Londra 2 Feb. Bărcile cu pânză „Helena” și „Samuel” au fost scufundate.

Berlin 3 Feb. Submarine înapoiate zilele acestea au scufundat 21 de vapoare cu o capacitate de 30.000 de tone. Între încărcăturile se aflau 7500 de tone de cărbuni, 5000 de tone mine-reuri și fosfați și cantități însemnate de lemn de construcție.

Berlin 3 Feb. Gazetele engleze descriu vaporul de război german „Möve Nr. 2” care a scufundat până în prezent 13 vapoare, cum urmează: Vaporul acesta fantomă se numește după indicațiile lor Möve și se prezintă ca un vapor obicinuț până ce dispar cu-fisele și ies la iveală tunurile. Arma-mentul se compune din 4 tunuri mari și 2 mici. Vaporul are după indicațiunile englezilor munițiuni și proviant suficient până în luna Ariebe.

Vorbirea lui Lloyd George.

Londra 4 Febr. Lloyd George a ținut în adunarea liberalilor o vorbire mare, în care a zis, că unul din motivele acestui război este principiul de drept internațional. Baza păcii internaționale este altul, este convingerea, că Turcii sunt incapabili să guverneze cu dreptate peste oricare altă rasă și că nu-și pot governa bine nici chiar rasa

Declarațiunile unui publicist american. **Budapesta 3 Februarie.** Un publicist american care trăiește la Budapesta s'a pronunțat față de un colaborator al gazetei „Pesti Napló” în modul următor asupra conduitei viitoare a Statelor Unite din America față de războiul submarinelor noastre cel mai neînduplecat: Evenimentele ultimelor luni au impresionat și influențat foarte tare opinia publică americană și în special pe președintele Wilson. Este deci posibil, că se va găsi o nouă formulă pentru menținerea neutralității din partea Statelor Unite Americane. Pe de altă parte acțiunea de pace începută de Wilson, nu este atinsă de întorsătura cea nouă a luptei înăsprite a submarinelor, din motivul că cercurile competente americane au izolată-o.

În privința aceasta a fost vederea anterioară a președintelui decisivă și anume, că Statele Unite Americane pot rămâne atâta timp neutrale până ce nu se repetă cazul de a se nimici vieții cetățeni americani în urma războiului submarinelor Puterilor Centrale. În acest caz, situația ar deveni îngrijorată și este foarte posibil, ca Wilson să rupă relațiile cu Puterile Centrale. O intervenția războinică din partea Americii, ar fi chiar în cazul acesta, neprobabilă și ar prelungi cu siguranță durata războiului. Este deci foarte problematic, dacă intrădevăr se mai gândește azi cineva în America p. război. Bine înțeles, că Antanta ar fi foarte bucurată de o eventuală intervenție a Americii, pentru că în modul acesta ar împotrăsi depresiunea morală a popoarelor ei, și ar reinnoi situația financiară și militară.

Monopolizarea Zachariniei în Austria. **Viena 1 Februarie.** Prin rescript regal Zacharina va fi monopolizată.

Regele Svedez la Copenhaga. **Copenhaga 1 Februarie.** Regele Svediei a făcut regelui Danemarcei, la prânz o vizită. Inapoierea este ficsată pentru mâne.

Directorul gen. al Liniei Hamburg-America și războiul submarin. **Budapesta 3 Feb.** Világ, află din Stockholm că directorul general al Liniei Hamburg — America a declarat, că a fost nevoe de a încorda forțele noastre pe mare. „Eu jertesc cu drag și ultimul meu vapor pentru a accelera rezultatul final. După război vom reconstrui în cel mai scurt timp toate perderile”.

Urmările înăspririi războiului sub marin pentru Anglia. **Viena 3 Feb.** Gazetele locale află din Haagă prin Berlin: Înăsprirea războiului submarin, este extrem de periculoasă pentru Anglia, ceea-ce se vedește prin faptul, că se anunță întruniri de protest, contra scumpetei vieții din toate părțile Angliei. De la data introducerii prețurilor maxime din partea guvernului, nu se mai aduc pe piață nici grâne nici cartofi.

Dispariția Pres. Stürmer. **Geneva 3 Feb.** „Journal” anunță din Petersburg, cele mai extravagante știri, asupra atentatului comis contra președintelui Stürmer, și spune, că dispariția președintelui din oraș este foarte frapantă.

Nonorocire pe căile ferate din Spania. **Lugano 3 Feb.** „Corriere de la Serra”, află din Madrid, că pe linia ferată Madrid-Sansebastian s'a întâmplat o nenorocire mare, la Zunaruga unde s'a ciocnit un expres cu un tren de marfă din Madrid, 20 de vagoane au fost sfărâmate și numeroși călători răniți. Guvernul spaniol refuză deocamdată ori ce informațiuni.

Numirea Maj. Sale Reg. Zita posesoare de Regiment. **Viena 1 Febr. 1917.** Regele a adresat către Maj. Sa Regina autograful următor.

Îubită soție și Doamnă!
Participarea călduroasă ce M. Ta ai manifestat față bravele mele armate în luptele, în bucuriile și suferințele ei, îmi dă îndemnul să aduc pe M. Ta, — care ca o adevărată soție de soldat în aceste timpuri grele de război ai stat ca pildă rară alături de mine, — și în mod extern mai aproape de bravi mei soldați și astfel Te numesc pe M. Ta posesora probatului meu regiment de husari No 16. Toate trupele mele viteze să vadă în această numire o dovadă nouă a grațioasei noastre recunoștințe luptând ca și până acum cu aceeași stăruință și credință în atotputernicul D-zeu și în cauza noastră dreaptă.

Carol m. p.

Știrile zilei.

INȘTIINȚARE*.)

Cursurile școlare la școlile medii gr. or. rom. din Brassó (Brașov) se vor începe în 1/4 Februarie 1917.

Înainte de începerea școlii elevii au a se prezenta la direc-

*) Celelalte ziare române din patrie sunt rugate în interesul public a reproduce această înștiințare.

țiune, unde vor primi informațiunile necesare.

BRASSÓ (Brașov) 21 Ianuarie v. 1917.

Diracțiunea școlilor medii gr. or. române din Brassó (Brașov).

Necrolog. † Vasile Mica mare proprietar, vechi abonent al ziarului nostru, și membru fondator al Asociațiunii și al altor multe instituții, după un morb greu și lung, a încetat din viață în etate de 74 ani, în Comuna Somes Odorheiu la 27 Ianuarie a. c.

Pe decedat îl deplânge marea și distinsa familie.

Fie-i țărâna ușoară.

† Ioan Droc. Bătrânul și binemeritatul protopop gr. or- Ioan Droc după o viață lungă de 80 de ani, și care pe cât de lungă pe atât de rodnică a fost, a încetat din viață Duminecă 15/28 Ian. a. c. Înregistrăm cu adânci regrete

moartea valorosului fruntaș al Bisericii, iar celor rămași să-l jelească le trimitem sincere condolente.

Nr. Mag. 2904/917

Publicațiune. În sensul ordinului telegrafic emis de Ministrul de hovezime reg. ung. sub Nr. 2129 917 pres. Mga. aducem la cunoștința publică, că ceice aparțin la armata comună fiind ei întruniți în număr supercomplet, deși au fost concediați pe baza ordinului Ministrului de resbel Nr. 210500/r. t. b. până la 1 februarie, totuși acum li se dă voie a se reînțoarea din concediu numai la 15 februarie 1917, pentru că li s'a prelungit concediu până la acest termen.

Oricine din întâmplare s'ar fi re-tors deja și s'ar fi prezentat, la oaste reînțorcându-se din concediu, vor fi de nou concediați de autoritatea corpurilor de întregre.

Brassó. În 1. Februarie 1917.

Magistratul orășenesc.

Aviz. Joi 8 Febr. și Vineri 9 Febr. sunt băile închise.

Războiul mondial.

Situația.

Toate atacurile dușmane au fost respinse, și chiar și acelea, cari le-au adus la început un avantaj local trecător. Evenimentele de pe uscat, ne fiind actualmente de o natură decisivă, au rămas pe a doua linie față de războiul nostru submarin înăsprit, care pentru moment planează peste ori ce alte idei, preocupând lumea întreagă. Ruperea relațiilor diplomatice cu America, este o urmare logică a conduitei d-lui Wilson și nu constituie pentru puterile centrale nici un fel de surpriză, deoarece gestul acesta l-am așteptat.

Puterile centrale sunt preparate pentru orice eventualitate și o acțiune deschisă a Americii contra noastră, ne desleagă de condescendența observată față de această țară până în prezent. Un război cu America nu ne poate aduce alte desavantaje, decât în cazul cel mai grav neajunsurile din trecut, cari însă par înlăturate printr'un război submarin înăsprit, așa, că dușmănia pe față a Americii ne va aduce numai avantaje prin faptul excluderii posibilității de aprovizionare a Inzecitei cu cele trebuincioase pentru război din Statele Unite din America.

Comunicatul oficial al Marelui Cartier Austro-Ungar.

Budapesta 3 Februarie 1917. Frontul răsăritean: Pe granița ostică a țării noastre și anume la Békás, trupele noastre de asigurare au respins, detașamente rusești cari cercau să; înainteze alte evenimente nu avem de anunțat.

Frontul italian: Un aeroplan italian a aruncat bombe la Nabresina fără însă să fi cauzat pagube de cari ar merita să se vorbească.

Frontul sud-ostic: Situația este neschimbată.

Höfer sub șef de stat major.

Comunicatul oficial al marelui Cartier German.

Berlin 3 Februarie 1917. De pe nici un front, nu avem de anunțat, vre-un eveniment de vre-o importanță deosebită.

Ludendorff șef de stat major

Comunicatul oficial al marelui Cartier Austro-Ungar.

Budapesta 4 Februarie 1917. Frontul răsăritean: În raionul puterilor armate Ces. și Reg. nu au obvenit evenimente mai însemnate.

Frontul italian: Situația este neschimbată.

Frontul sud-ostic: Dela lacul Ochrida spre sud, trupele noastre prin focul lor violent au respins detașamentele dușmane, cari au cerat să înainteze.

Comunicatul oficial al Marelui Cartier german.

Berlin 4 Februarie 1917. Frontul apusean: Grupa armată a Principelui Rupprecht: Pe lângă toată vremea grea și netavorabilă ce domnește, între Lens și Arras, mai departe dela Serret până la Somme-Tierre și până la pădurea Vaas, focul și lupta de artilerie a fost mai violentă decât în zilele precedente. Spre nord dela Ancre, Englezii după un foc de artilerie neîntrerupt, câtră miezul nopții ne-au atacat pozițiunile. Spre nord dela Beaucourt, atacurile Englezilor au eșuat. În o poziție de a noastră foarte aproape de țărâm și prea înaintată, i-a succedat unui detașament dușman a pătrunde.

Grupa armată a Moștenitorului de Tron: Spre nord-est dela Pont a Mousson și spre nord dela St. Mihel, detașamentele noastre de explorare cu tendințe de înaintare au avut întreprinderi încoronate de succese.

Frontul răsăritean: Linia de luptă a principelui bavarez Leopold: Lângă râul Aa, pe lângă tot gerul grozav, în luptele ce voiau a se dezvoltă am respins mai multe atacuri rusești.

Linia de luptă a arhiducelui Iosif precum și pe linia grupei armate a comandantului Mackensen: Situația este neschimbată.

Frontul macedonian: Lângă Monastir, mai departe apoi între lacul Doiran și Vardar, afară de atacuri mai mici nu au obvenit evenimente mai de valoare.

Comunicatul oficial al marelui cartier Austro-Ungar.

Budapesta 5 Februarie 1917. Frontul răsăritean: Detașamente dușmane, cari căutau să înainteze pe pipăite câtră pozițiile noastre situate spre sud-vest dela Brzezany au fost respinse prin focul nostru violent.

Frontul italian. Ieri dimineață un detașament al batalionului 30 de vânători de tabără, au pătruns spre vest dela strămoarea Plevelken în pozițiile dușmanului iar reînțorcându-se au adus prizonieri, un oficer și 28 de oameni de trupă, a mai capturat, o mitralieră, o aruncătoare de bombe și mai multe arme. După ce au pustiit toate operele de apărare ale dușmanului s'au reînțors fără a li se fi întâmplat vre-un eveniment.

Frontul sud-ostic. Situația este neschimbată.

Comunicatul marelui cartier german.

Berlin 5 Februarie 1917. Frontul apusean. Linia de luptă a Principelui moștenitor Rupprecht: În câteva secțiuni situate spre nord dela țărâm nordic al lui Ancre până la Somme pe lângă focul viu de artilerie au mai fost și lupte de infanterie. Spre ost dela Beaucourt, cele mai multe atacuri pe cari le-au îndreptat englezii contra pozițiilor noastre de aici, prin contra atacuri le-am respins și cu această ocazie englezii au lăsat în mâinile noastre circa cam 100 de prizonieri. După prânz spre nord dela Beaucourt a eșuat un atac aspru englez. Noaptea, în regiunea situată la nord dela Grandecourt, până în ținutul situat spre sud dela Pys, pe toată întinderea drumului ce duce între aceste ținuturi s'au repețit luptele. Spre sud dela Somme, trupele noastre de atac, au adus peste 20 de francezi și englezi, ca prizonieri, pe cari i-au luat chiar din tranșee.

Frontul răsăritean: Linia de luptă a principelui bavarez Leopold: Pe Nara-jowka, cu foc relativ mic, am respins pe dușman.

Linia de luptă a Arhiducelui Iosif precum și la Grupa armată Mackensen Pe toată linia aceasta, afară de focuri sporadice de artilerie, și de unele mici și slabe încercări de înaintare, cari au fost respinse, situația a rămas neschimbată

Frontul macedonian: Nici o noutate.

Ultima oră.

Ambasadorul american la Berlin și-a cerut pașapoartele.

Berlin 5 Febr. Ambasadorul american Gerard a recerut azi după amiazi pașapoartele sale.

Ce scia „Deșteptarea”

În Nr. 11 din 15/28 Martie 1912 foia „Deșteptarea” a publicat un judicios articol memento la adresa comitetului național. Actualitatea chestiunii ne dă îndemnul să-l reproducem aci în toată întregimea. Iată:

Acum la lucru:

Nu va fi făcut pacea la Arad în toate părțile efectul dorit, vor fi sporit și nedumeririle și vor fi și de aceea, cari vor regreta sincer disparițiunea „Tribunei” și nu-și vor fi putând explica în nici un mod, cum o instituție națională de importanță ei a putut să se stângă așa peste noapte, ca și când ar fi fost suflată de vânt și să nu lase nici o urmă; mulți vor fi rămas uimiți de acel minunat vrăjitor, care ne-a sburat de peste Munți și cu bagheta sau varga și fermecată a schimbat situațiunea ca pe scena unui teatru, făcând din noaptea ziuă din dușmani înfrunțați prietini iubitori, din ceartă și păruială pace și îmbrățișare! Aceste și altele, care au însoțit decretarea misterioasei păci dela Arad, ar reclama lămuriri și îndeamnă pe fiecare a supune întreaga acțiune condusă de d-l Stere unei examinări mai de aproape. Dar nu este astăzi timpul potrivit pentru ca să ne adâncim în asemenea cercetări, constatări și aprecieri; ele ne-ar desvăli o situațiune, de care noi înșine ar trebui să ne îngrozim și ne-ar conduce la ultimele consecvențe la o destrămare complectă. Nimeni nu destramă până ce mai este încă o scântie de nădejde pentru îndreptare. Cauza națională trebuie să ne fie tuturor atât de scumpă și să ne străduim în toate împrejurările a o ține la un nivel atât de înalt încât să nu poată fi atinsă de feluritele rele și mizerii, ce o înconjoară. Ori și ce s'ar fi petrecut la Arad sub comanda d-lui Stere n'avem să fim duși în ispită și vrem să sosim numai cu faptul îmbucurător, că certele și sfâșierile în corporațiunea conducătoare a politicei noastre naționale au fost înlăturate. Peste toate celelalte tragem un vâl, pentru ca cu atât mai cu tărie să se impună tuturor acest fapt dorit de toți. Comitetul dirigent al partidului național român și-a redobândit liniștea sa indispensabilă și este pus acum în pozițiune a-și îndeplini înalta sa chemare și a purta răspunderea mare și grea, ce a luat asupra sa.

O misiune înaltă și o răspundere mare și grea revine acestui comitet firește numai în cazul, când el se consideră ca organ executiv al politicei întregului popor român din Ungaria. Nu se poate coborâ însă comitetul dela această înălțime fără a lovi în interesele vitale ale poporului și fără a-și săpa pozițiunea sa proprie. Politica noastră de apărare și de conservare numai așa poate avea un succes, când în acțiunile sale se pune în cumpănă întreg poporul cu greutatea sa solidară. Trebuie să evităm deci în împrejurările de față divizarea poporului în mai multe partide, cari s'ar combate unele pe altele și ar slăbi sau ar paraliza efectul politicei naționale. Masele mari ale poporului sunt pătrunse de această convingere și nu ne putem închipui, ca comitetul dirigent actual al partidului să nu o împărtășească.

Diviziunile și formarea de partide își i-au de regulă începutul prin manifestațiuni de nemulțumire față cu direcția politică dominantă. Pot să fie combătute, desconsiderate, ridiculizate, desprețuite, batjocorite, calomniate și înăbușite prin o baghetă de vrăjitor aceste manifestațiuni de nemulțumire, dar prin acest tractament ele nu se desființează, nici atunci nu, când ele au amuțit și manifestațiuni au fost cuprinși de indiferentismul politic. Nemulțumirile a fost provocate prin cauze reale și astfel sunt și ele reale și nu dispar decât atunci, când sunt înlăturate cauzele.

După cele petrecute în ultimii ani la noi în țară este peste pu-

tință ca comitetul să se legene în iluziunea că în mijlocul poporului român nu ne manifestă nemulțumiri, și să nu observe, că o parte considerabilă a poporului, clase sociale întregi, mase mari de alegători nu aderează la politica susținută de dânsul și prin urmare suntem amenințați ca popor de primejdia iminentă a divizării, a destrăbălării sau a indeferentismului politic, sau a tuturor deodată.

Dacă Comitetul nu cultivă asemenea iluzii și nu închide ochii înaintea realității și dacă este pătruns de convingerea, că nu este chemat a reprezenta o politică ideală, ci politica reală a poporului, trebuie să-și socotească astăzi, când și-a redobândit liniștea dorită, de prima și principala sa datorie a scăpa poporul de aceste primejdii mari iminente. Toate nemulțumirile, manifestate fie pozitiv, fie negativ, trebuie cercetate și examinate în mod obiectiv asupra cauzelor lor și politica națională are să ia o astfel de îndrumare. ca să poată fi susținută și apărată în mod deschis și franc de toți Românii. O altă cale de scăpare nu se vede nicăiri și aceasta singură, care se vede, duce sigur la scop.

Recunoaștem că problema în fața căreia ne aflăm, este foarte greu de deslegat. Ea recere nu numai liniștea păcii, nu numai obiectivitatea desăvârșită a judecății, ci și un aprofundat studiu a situațiunei politice a țării în deoște și a poporului român în deosebi; ea mai recere și o dibăcie și o cumpănire politică extraordinară. Dar nu acum ne apropiem pentru primadată de aceasta problemă. Ea a fost pusă încă din momentul, când am pășit noi întâiasdată pe terenul politic și talente, genii, bărbați aleși din mijlocul poporului s'au ocupat de ea și de deslegarea ei. Va să zică o bună parte a muncii grele este săvârșită și actualitatea n'ar avea, decât să reasume într'un mănunchiu studiile și păreriile celor mai buni, celor mai aleși și celor mai dibaci, celor mai cumpeniți din căți s'au ocupat cu deslegarea problemei politice naționale, și să le potrivească împrejurările de astăzi.

În chestiuni de politică se consideră în toată lumea ca cei mai competenți bărbații de stat. Ei se pricep mai bine cum trebuie croite drumurile, ca să ajungă la țintă. Sub povara grea a apăsării de veacuri poporul român n'a putut produce decât un singur bărbat de stat. Lui mai ales are să-i și mulțumească situațiunea mai luminoasă, în care se află astăzi și dacă ea se prezintă politicește întunecată, numai a lui vină nu poate să fie, căci el nu numai că nu ne-a împins pe cărările politice de astăzi ci a luptat din toată puterea sa uriașă, ca să ne abată dela aceste drumuri. După ce noi epigonii ne vedem astăzi atât de încurcați, este rațional, ni se impune datorința să revizum cu obiectivitatea și liniștea recerută vederile și păreriile lui Șaguna, a mestrului nostru unic și să cercetăm, dacă nu cumva tot el are să ne scoată la lumină. Ne-am dovedi de nevrednici de mărirea lui, am nesocoti interesele mari ale poporului, când după experiențe triste de aproape o jumătate de veac și în mijlocul primejdiilor ce ne aflăm n'am face aceasta.

Pe firmamentul național al Românilor mai strălucește o stea căreia ne închinăm noi cu evlavie. Este Emanuil Gozdu, pe care însă cei mai mulți dintre noi, nu-l cunoștem decât din o singură parte a activității sale. Slăvim pe Emanuil Gozdu, pentru că ne-a lăsat o mare avere, ce întrece astăzi respectabila sumă de șapte milioane Coroane, și din venitele ei se adăpă tinerimea din isvoarele culturale. Dar numai atât ne-a lăsat? A fost Gozdu numai un simplu bogătan, care a dispus de averea sa în folosul obștesc pentru luminarea poporului român? Testamentul său, care asigură poporului

pentru toate timpurile fundațiunea unică în felul ei a fost numai unul din efectele sentimentelor nobile ce a mișcat inima acestui Român verde. El ne-a lăsat și un testament politic, fiindcă era un bărbat, care a dedicat întreaga sa viață deslegării practice a problemei politice naționale. Nu suntem noi datori în folosul nostru propriu să scrutăm și să cuprindem astăzi păreriile și vederile politice ale acestui mare bărbat? Dar dacă în ele aflăm poate o comoară, care întrece în valoarea ei pe cea lăsată nouă în bani?

Și printre contemporanii noștri încă în viață numărăm bărbați, pentru cari problema politicei naționale a fost și este problema vieții lor. În primul rând al acestora stă veteranul ziaristicii noastre naționale d-l Ioan Slavici, omul poporului, care patruzeci de ani în șir cu o adâncă pătrundere, cu o peană măiastră și cu o nobilă însuflețire a știut să aprindă și să hrănească flacăra sfântă a patriotismului național dând totodată o formă precisă și aleasă aspirațiunilor politice ale Românilor. În lungul interval de patruzeci de ani acest bărbat luminat n'a căutat nici odată și în nici un mod mulțumirea intereselor sale particulare pe terenul politic și comoara sa literară, ce rămâne drept moștenire nestemată poporului atât de mult iubit de dânsul, sunt o garanție pentru toți, că vederile și păreriile sale politice au rezultat din cel mai limpede și curat izvor al idealului național.

Cu totul pe un alt teren politic decât d-l Ioan Slavici, pe un teren, care foarte puțini dintre Români au prilej a-l cunoaște din intuițiune și din experiența proprie, s'a mișcat în căutarea deslegării problemei politice naționale un alt luptător de ai noștri. De douăzeci și cinci de ani d-l Dr. Emil Babeș, ca bărbat independent, ca Român verde, ca politic rutinat se munceste cu studiul situațiunei politice a țării noastre și cu aflarea rostului poporului român în cadrele acelei situațiuni. D-l Dr. Emil Babeș se mai consideră însuși ca urmasul politic al familiei Mocsonyi și al mult regretatului său părinte Vicențiu Babeș, va să zică a unor bărbați, cari în istoria culturală și politică a Românilor ocupă un loc distinct. Nu teorii, ci practica vieții și relațiunile sale întinse cu cercurile politice conducătoare din Ungaria, sunt fântâna, din care se adapă principiile politice susținute de d-l Dr. Emil Babeș. În studiile sale întinse și adâncite d-sa a ajuns până la întocmirea unui program politic al Românilor. Firește că pe mulți dintre noi, cari au respirat aerul unei atmosfere încărcate de întransigență, îi respinge încă dela prima vedere deducțiunile și concluziunile d-lui dr. Emil Babeș însă aici nu este vorba numai de sentimente, căci dacă numai aceste ar fi în joc, fără îndoială, că și d-sa știa să înșire — marea cu sarea.

Pentru completarea șirului de idei, ce ne preocupă, când socotim astăzi de cea mai principală și mai urgentă datorință a comitetului partidului național, de a pune în discuțiune publică direcția politicei naționale, nu putem trece cu vederea activitatea publică și a unei al treilea luptător. Ca om cu stare d-l dr. Ioan Mihai și-a păstrat independența sa, se bucură de simpatii între conaționali săi, și-a pus un frumos monument prin înființarea fundațiunei ziaristilor și ar putea să trăiască în tihnă nesupărat de nimeni. Cunoscutul său memorandum însă subșternut guvernului actual, este o dovadă, că sufletul său se frământă de o grijă mare.

Nu merită actual politic al acestui bărbat care stă departe de sbuciumările zilnice ale vieții publice nici un fel de considerațiune serioasă, nici un fel de cântărire?

Firește că avem puțința a

trage cu buretele peste toate ideile câte s'a ivit în trecut și se ivesc în prezent și nu se potrivește cu actuala direcție politică; putem să le aruncăm între vechituri și să mergem înainte conduși de sentimente înflăcărâte până în — pânzele albe. Nu găsim nici o pedecă în acest drum. Dar, când facem aceasta, să ne împăcăm și cu gândul unor suferințe tot mai sporite a le poporului român, care suferințe nu se pot sfârși decât cu înfrângerea sa, ce de pe acum se anunță și se poate cuprinde în cifre statistice populațiunei.

Este însă, așa credem, incompatibil și totodată și nedemn pentru un comitet care conduce politica națională a unui popor, să se constituie în o închișițiune a evului mediu și persecutând pe cei ce nu împărtășesc vederi politice agreeate, să-i silească bună oară ca pe Galileo Galilei să retrăcteze, dacă nu vor să fie arși de vii pe catafalcul hulei și al insultei, ridicat de o presă josnică. Un asemenea comitet din contră va trebui să fie un areopag de politici calmi și cumpeniți, cari vor cântări toate păreriile ivite și cu deosebire pe cele a-le bărbaților noștri mari.

Dacă liniștea, de care se bucură Comitetul ar avea darul să ne îndrepte pe calea unui raționament nepreocupat și a deliberațiunei nepasionate, și ne-ar îndemna la o muncă serioasă și roditoare pentru concentrarea tuturor puterilor noastre vii în politica națională a Românilor, ceasul în carea ne-a venit liniștea, ar fi într'adevăr binecuvântat.

Scopurile antantei.

Sibiu, 26 Ianuarie.

Ofertul de pace, făcut antantei din partea puterilor centrale, e plin de demnitate, de sinceritate și de durere de inimă față de omenime, pe care vrea să o cruțe de ulterioarele și inutilele vărsări de sânge și de toate celelalte jertfe, reclamate de continuarea războiului. Răspunsul antantei la ofertul acesta și mai ales răspunsul dat la nota mijlocitoare de înțelegere a prezidentului statelor unite americane, e din contră, plin de îngâmfare, de încredere oarbă în puterea pe care antanta nu o are, de modestie și de brutalitate față de omenime. Antanta vrea învingere, și apoi pace! După aceea însă în cele treizeci de luni trecute de războiu, antanta n'a dat față niciodată cu învingerea, dar în războiu și-au pierdut în aceste treizeci de luni viața și sănătatea aproape douăzeci de milioane de oameni, antanta, alergând după învingere, vrea, ca popoarele implicate în război să mai jertfească încă douăzeci de milioane de oameni, fără ca ea să se poată apropia cumva de învingere. Nu e asta brutalitate, sălbătăcie, crimă strigătoare la ceru? Și nu e modestie, ca să nu-i zicem altcum, după adevărul ei nume, ridicarea de pretensiuni față de puterile centrale atât de exagerate, încât nici în cazul, dacă puterile centrale s'ar afla în situațiune în care se află acum antanta, dacă ar fi adecă ele învinse la toate fronturile, nu ar putea să le accepte, fără a săvârși act de sinucidere?!

Să le supunem unei examinări mai amănunțite.

Cu privire la scopurile pe cari le urmărește antanta cu purtarea războiului, se spun în nota trimisă prezidentului Wilson următoarele:

„Scopurile războiului sunt bine cunoscute. Ele au fost precizate în mai multe rânduri, în declarațiunile făcute de căpeteniile diferitelor guverne. Scopurile acestea, în amănuntele lor, cu toate compensațiile și justele despăgubiri pentru pierderile îndurate, vor fi expuse numai în momentul pertractărilor. Lumea civilizată știe, că scopurile acestea cuprind în ele toate scopurile necesare: în prima linie reînființarea Belgiei, Sârbiei și Muntenegrului, cu despăgubire corăspunzătoare pe seama lor. Părăsirea teritoriilor ocupate din Franța, Rusia și România și acordarea reparației motivate. Reorganizarea Europei, garanță cu privire la domnia durabilă, întemeiată pe respectarea drepturilor tuturor popoarelor, mici și mari, precum și pe astfel de stabiliri teritoriale și convenții internaționale, cari sunt acomodate să aere hotarele, de pe uscat și de pe apă, în contra atacurilor neîndreptățite. Retrocedarea provinciilor și teritoriilor, cari au fost răpite dela alții, prin forță sau în contra voinței populațiunei, apoi eliberarea Italianilor, Slovenilor, Românilor, Cehilor și Slovacilor de sub domnia streină,

eliberarea popoarelor supuse sângerăsei tiranii turcești și îndepărtarea imperiului turcesc din Europa, pentru că fara aceasta fără îndoială stă departe de civilizațiunea apuseană!..”

Va să zică, întâi de toate vrea antanta reconstruirea statelor mărunte, sdrobite în cursul războiului, anume, a Belgiei, Sârbiei și muntenegrului. România, cum se vede, deși sdrobită și ea, nu cade în categoria aceasta, probabil, pentru că nu e încă de tot sdrobită. Mai este o parte din țara Moldova, care se află în posesiunea Românilor. Dar vorba e, că dece puterile centrale să reconstruiască statele mărunte, nimicite în cursul războiului? Puterile centrale le-au silit să intre în război și să înceapă lupte cu uriași, cari nu pot fi învinși? Antanta le-a băgat prin seducere în război, antanta deele deci și ajutorul necesar ca să se reculegă după război; iar din partea puterilor centrale se va săvârși act de generositate, dacă li-se va lăsa intacte teritoriile de mai înainte.

Cere apoi antanta, ca puterile centrale să părăsească teritoriile ocupate din Franța, Rusia și România, reparând tot ce a stricat războiul în aceste trei state. Nimic mai ușor decât împlinirea acestei condițiuni. Antanta mare să accepte oferta de pace făcut în mod atât de generos, și n'are decât să părăsească și ea coloniile ocupate germane, căci după aceasta și după legarea păcii, toate teritoriile ocupate de puterile centrale vor fi părăsite în mod necondiționat. Cât privește reorganizarea Europei după principiul de naționalitate, să ne dea voe antanta să nu credem în sinceritatea acestei condițiuni de pace, în sinceritatea acestui scop al războiului, pentru că dacă într'adevăr acesta ar fi fost scopul începerei războiului, adecă respectarea principiului de naționalitate, atunci atât Rusia, cât și Anglia, ar fi început de mult, cu mult mai înainte de război, să respecte la ele acasă principiul de naționalitate. Căci faptul e, că în Rusia și în Aglia sunt naționalități cu mult mai asuprite și mai uemulțumite decât în alte state.

Tot ca scop al purtării războiului până la învingerea antantei e trecut și apoi în nota antantei și retrocedarea provinciilor și teritoriilor luate dela alții cu forța, ori fără învoirea populațiunii. De bună seamă, că antanta s'a gândit la Alsacia și Lorena, provinciile cucerite cu arma dela Francezi, nu luate cu forța și încorporate la Germania: dar nu se va fi gândit la nici un caz și la Basarabia, provincie luată cu adevărat cu forța și fără consentimentul populațiunii române și încorporată la hrăpăreața Rusie. Vorbind însă antanta în general despre provincii și teritorii răpite, credem, că la pertractările de pace, cari vor urma, dacă nu antanta, apoi alții vor estinde favorul reclamat de antanta pentru Alsacia-Lorena asupra Basarabiei răpite pe Ruși dela sânul României, singura provincie, care merită acest favor.

În fine mai urmărește antanta, cu continuarea războiului și scoaterea Turcilor din Europa și eliberarea Italianilor, Slovenilor, Românilor, Cehilor și Slovacilor de sub domnia streină. Că ce înțelege antanta sub aceasta nu putem să știm. Ce știm este, că încât ne privește pe noi, Românii din statul ungar, domnia sub care ne aflăm de o mie de ani și mai bine nu e streină pentru noi, ci e domnia, pe care strămoșii noștri au decretat-o de bună și au acceptat-o pentru ei și pentru noi. Când au venit Maghiarii în țara Ardealului și au invins în lupte pe Români, cari și-au perdut pe conducătorul lor pe Gelu, Românii au legat pace cu Maghiarii și, dextram dantescu au ales împreună de conducător comun al lor pe Tuhutum jurându-și credință reciprocă. De atunci tot împreună am trăit și împreună ne am apărat hotarele țării, în trecut ca și acum. Credința noastră față de tron a fost totdeauna curată ca soarele și tot așa și iubirea noastră de patrie. Neînțelegerile pe cari le-am avut în trecut, nu pe poporul maghiar, ci cu stăpânitorii de pe vremuri, cu guvernele, rele pentru noi, dar rele și pentru Maghiari, n'au fost alta decât temeri nemotivate, și dintr'o parte și dintr'alta, și poate că și lipsa de încredință la unii și la alții. Spre o eșire de sub domnia sub care se află nu au nisuit însă Românii din statul ungar nici odată; și cu atât mai puțin se pot ei gândi la un astfel de lucru acum, când au dat de nou probe atât de înbederate despre iubirea lor de patrie și despre alipirea cătră tron și casa domnitoare, înecat orice nelcredere față de ei trebuie să dispară pentru viitor. Orice intervenție a antantei în favorul nostru, a Românilor din statul acesta, este deci nedorită, vătămătoare chiar pentru noi, prezentându-ne în fața lumii ca pe unii, cari înșugi am fi reclamat sprijinul și intervenția aceasta, ceace nu am făcut și nu vom face. Neînțelegerile noastre cu Maghiarii le vom aplana noi, fără ajutorul altora, pe care nu l-am dorit nu l-am cerut și pe care, oferindu-l-se, și încă din partea dușmanilor patriei noastre, trebuie să-l respingem cu energie și cu indignare!

Telegraful Român.